

تعاریف مناطق چهارگانه و تحت مدیریت :

نخستین اقدام مدون در راستای حفظ جمعیت و تنوع جانوران در ایران با تشکیل قانون شکار ایران در سال ۱۳۳۵ صورت پذیرفت. در سال ۱۳۴۶ سازمان شکار بانی و نظارت بر شکار و صید تاسیس شد. شورایی عالی حفاظت محیط زیست فعالیت خود را از سال ۱۳۴۶ با عنوان شورایی عالی شکاربانی و نظارت بر صید و از سال ۱۳۵۰ با عنوان فعلی (شورایی عالی حفاظت محیط زیست) آغاز نمود. در سال ۱۳۵۳ با تصویب قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست، سازمان ضمن تغییر ساختار دارای اختیارات وسیع در زمینه جلوگیری از آلودگیها و تخریب محیط زیست گردید. این قانون در سال ۷۱ اصلاح گردید. براساس ماده ۳ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست عرصه های طبیعی با عنوان پارکهای ملی، آثار طبیعی ملی، پناهگاه حیات وحش و منطقه حفاظت شده تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط زیست کشور قرار دارد که هرگونه دخل و تصرف در اراضی مشمول این مناطق تابع مقررات ویژه ای بوده و سازمان حفاظت محیط زیست قائم مقام کلیه سازمانها و وزارتخانه های دیگر است. تعیین مناطق چهارگانه و تصویب حدود آن با پیشنهاد سازمان حفاظت محیط زیست و تصویب آن در شورایی عالی حفاظت محیط زیست می باشد. براساس آئین نامه اجرایی این قانون، مناطق چهارگانه به شرح ذیل تعریف می گردند:

پارک ملی:

پارک ملی به محدوده ای از منابع طبیعی کشور اعم از جنگل و مرتع و بیشه های طبیعی و اراضی جنگلی و دشت و آب و کوهستان اطلاق می شود که نمایانگر نمونه های برجسته ای از مظاهر طبیعی ایران باشد و به منظور حفظ همیشگی وضع زندگی و طبیعی آن و همچنین ایجاد محیط مناسب برای تکثیر و پرورش جانوران وحشی و رشد رستنی ها در شرایط کاملاً طبیعی تحت حفاظت قرار می گیرد. در پارک های ملی تیراندازی، شکار، تعلیف احشام، قطع درختان، بوته کنی و بطور کلی هر عملی که موجب تخریب محیط شود ممنوع است. ورود و عبور در این پارک ها نیز تابع دستورالعمل سازمان می باشد.

اثر طبیعی ملی:

آثار طبیعی ملی عبارت از پدیده های نمونه و نادر گیاهی یا حیوانی یا اشکال یا مناظر کم نظیر و کیفیات ویژه طبیعی زمین یا درختان کهنسال یادگار تاریخی می باشند که به منظور داشتن محدوده متناسبی، تحت حفاظت قرار می گیرند. تعلیف احشام، قطع درختان، بوته کنی، تجاوز و تخریب محیط و بطور کلی هر عملی که موجب از بین رفتن رستنی ها و تغییر اکوسیستم شود در آثار طبیعی ملی ممنوع است. ورود و عبور در این مناطق نیز تابع دستورالعمل سازمان است.

پناهگاه حیات وحش:

پناهگاه حیات وحش به محدوده‌ای از منابع طبیعی کشور اعم از جنگل و مرتع و بیشه‌های طبیعی و اراضی جنگلی و دشت و محیط‌های آبی و کوهستان اطلاق می‌شود که دارای زیستگاه طبیعی نمونه و شرایط اقلیمی خاص برای جانوران وحشی بوده و به منظور حفظ و یا احیای این زیستگاهها تحت حفاظت قرار می‌گیرد. شکار و صید در این مناطق ممنوع است و قطع درختان، بوته‌کشی، تجاوز و تخریب محیط، خارزنی، زغال‌گیری و هر عملی که موجب تخریب و تغییر اکوسیستم شود نیز در آنها ممنوع می‌باشد. تعلیف احشام نیز طبق ضوابط تعیین شده انجام می‌شود. حداقل یک پنجم وسعت پناهگاه‌های حیات وحش و مناطق حفاظت شده به عنوان محدوده امن آنها تلقی شده و چرای دام در این محدوده ممنوع است.

منطقه حفاظت شده:

به محدوده‌ای از منابع طبیعی کشور اعم از جنگل و مرتع و دشت و آب و کوهستان اطلاق می‌شود که از لحاظ ضرورت حفظ و تکثیر نسل جانوران وحشی یا حفظ و یا احیاء رستنی‌ها و وضع طبیعی آن دارای اهمیت خاصی بوده و تحت حفاظت قرار می‌گیرد. مقررات و ضوابط مربوط به مناطق حفاظت شده تا حدی شبیه به پناهگاه حیات وحش است. علاوه بر مناطق چهارگانه، سازمان می‌تواند به منظور حفظ حیات وحش، برخی از مناطق دیگر را نیز تحت حفاظت و مدیریت قرار دهد که در این مورد می‌توان به مناطق شکار ممنوع و تالابها اشاره کرد.

مناطق شکار ممنوع

مناطق مستعدی هستند که در صورت ایجاد شرایط لازم قادرند به صورت یک اکوسیستم (زیست‌بوم) طبیعی فعال مطرح شده و به عنوان پشتوانه‌ای برای حفاظت از ذخایر طبیعی کشور در ردیف مناطق تحت حفاظت قرار گیرند. این مناطق به طور معمول بین سه یا پنج سال شکار ممنوع اعلام می‌شوند.

تعریف تالاب

از نظر کنوانسیون رامسر (معاهده‌ای جهانی برای حفاظت از تالابها) تالاب‌ها به مناطق پست باتلاقی، مردابی، آبگیرهای طبیعی یا مصنوعی، دائمی یا موقت دارای آب ساکن یا جاری، شیرین، نیم شور یا شور و از جمله مناطق دارای آب‌های دریایی که عمق آن‌ها در حالت جزر کامل ۶ متر بیشتر نباشد اطلاق می‌گردد.